

Keď chemická reakcia prebieha radom niekoľkých za sebou idúcich reakcií, je to *reakcia sdružená* (po česky: reakce spřažená; po nemecky: gekoppelte Reaktion).

Miesto termínu „poločas“ navrhujeme používať termín *doba polovičného rozkladu*. Termín „prepätie“ (po česky: přepětí) odporúčame nahradiť výstižnejším termínom *nadpätie*. Tzv. „zbytkový prúd“, zapríčinený polarizáciou elektród, treba nazývať *zvýškový prúd*.

Komisia pre ustálenie slovenského chemicko-technologického názvoslovía.

NOVÉ KNIHY A ČASOPISY

Prof. Ing. Dr. techn. O. Kallauner: *Chemická technologie kovů a slitin*. Vydal Ústav chemické technologie I. Benešovy techniky v Brně. Str. 174, cena broš. Kčs 180,—.

Poslucháči našich vysokých škôl oprávnené sa dožadujú primeraných príručiek, ktoré by vyčerpávaly predmet a rozsah prednášok a tak umožnili a najmä urychlili prípravu na skusky. Takouto príručkou je práve dielo Prof. Ing. Dr. O. Kallaunera „Chemická technologie kovu a slitin“, ktoré z hľadiska chemicko-technologického pojednáva o kovoch širšej technickej dôležitosti. Príručka je rozdelená na časť všeobecnú a na časť opisnú.

V časti všeobecnej sa stručne vysvetľujú základné pojmy (pojem kovu, slitiny a pod.) V časti opisnej venuje autor pozornosť celkom 21 kovom, a to hlavne tým, ktorých výroba má väčšiu dôležitosť pre naše pomery. Najviac miesta (48 strán) zaberá kapitola o železe.

Jednotlivé kapitoly sú napísané podľa jednotnej schémy, a to tak, že su najprv uvedené údaje o číselných hodnotách, charakterizujúcich dôležité vlastnosti kovov, ďalej stručné údaje historické, spôsob prípravy čistých kovov, suroviny potrebné na výrobu technických kovov, hutnícka výroba a čistenie získaných surových technických kovov, ich upotrebenie a ich dôležitejšie slitiny. Záver každej kapitoly tvoria štatistické údaje o svetovej produkcii príslušného kovu a o najvýznačnejších producentoch. Údaje sú zväčša z r. 1937, ale u tých kovov (ako je napr. hliník), ktorých produkcia v posledných rokoch neobyčajne vzrástla, sú doplnené dnešnými, pravdepodobne neúplnými údajmi. Významná je aj kapitola „Organisace čs. horního průmyslu“ a bohatý soznam literatúry na konci, kde môžu záujemci nájsť vyčerpávajúci soznam nižšej literatúry pre hlbšie a podrobnejšie štúdium.

Táto s takou neobyčajnou starostlivosťou napísaná príručka svojim usporiadaním, slohom, krásnymi a prehľadnými vyobraze-

niami dobre dosvedčuje všeobecne známe vynikajúce pedagogické vlastnosti Prof. Kallaunera. Bude preto dozaista vrelo uvítaná nielen poslucháčmi chemického dorastu Benešovej techniky, pre ktorých je napísaná, ale aj poslucháčmi všetkých našich technických vysokých škôl, ba treba ju odporúčať i každému, kto pri svojej činnosti potrebuje rýchle a spoľahlivé informácie z chemickej technológie najpoužívanejších kovov a sliatin.

Tlač a grafická úprava knihy slúžia taktiež ku cti tlačiarňi Zár v Brne. T. Krepaský.

Buletiny Sväzu pre výskumníctvo v priemysle výživy.

Sväz pre výskumníctvo v priemysle výživy rediguje výbor článkov a zpráv štyroch odborných buletinov, ktoré ako rukopis vydáva a tlačí ORBIS, a. s., oddelenie informačnej služby výstrižkovej, Praha X, Vimohradská 7. Sú to: Potravinársky prehľad A, B, C. A je pre odbor mlieka a mliečnych výrobkov, B pre odbor kvasného priemyslu a C pre odbor spracovania ovocia a zeleniny. Ďalej vydáva aj Prehľad obalov a baliacej techniky. Všetky buletiny vychádzajú 10 krát do roka. Prinášajú odborné prehľadné informácie svetovej tlače z uvedených odborov. I. Štein.

Domáca odborná literatúra:

E. Jirku: *Cement*. 1948. Vydal Spolok chemikov Slovákov spolu so „Svojchemia“, družstvo chemikov v Bratislave, s podporou Povereníctva priemyslu a obchodu a Keramických a sklárskych závodov na Slovensku, národný podnik. Str. 341, cena broš. Kčs 560.—.

Prof. Ing. Dr. J. Čabelka: *Metalurgická svariteľnosť mäkkých konštrukčných ocelí*. 1948. Ako 1. sväzok Knižnice Technica Slovaca vydala Slovenská akadémia vied a umení v Bratislave. Str. 97, cena broš. Kčs 140.—.

Prof. Ing. Dr. O. Kallauner: *Chemická technologie kovů a slitin*. 1948. Nákladom Ústavu chemické technologie I. Benešovy techniky v Brně. Str. 174, cena broš. Kčs 180.—.

Prof. Ing. Dr. J. Hrabě: *Rozbory barev a laků*. 1948. Vyšlo ako IX. kapitola I. dielu VI. sväzku súborného diela „Chemická technologie“ nákladom Československé společnosti chemické v Prahe. Str. 214, cena broš. Kčs 195.—.

Ing. Dr. A. Němec: *Rozbory hnojiv, rašelin a půd*. 1948. Vyšlo ako X. kapitola I. dielu VI. sväzku súborného diela „Chemická technologie“ nákladom Československé společnosti chemické v Prahe. Str. 177, cena broš. Kčs 165.—.

Prof. Ing. Dr. J. Knop: *Spektrální analyza a její použití* (str. 71).

Doc. Ing. Dr. K. Šandera: *Konduktometrie* (str. 74).

Ing. M. Hála: *Drahé kovy* (str. 35).

Doc. Ing. Dr. M. Fanderlík, Ing. O. Přidal, Ing. Z. Schaefer, doc. Ing. Dr. V. Čtyroký: *Rozbory sklářské*. (Str. 63). 1949 Vyšlo ako III., IV., V. a VI. kapitola I. dielu VI. sväzku súborného diela „Chemická technologie“ nákladom Československé společnosti chemické v Prahe. Cena broš. Kčs 264.—

Ing. J. Moravec: *Anorganická chemie*. 1949. Ako učebnicu pre vyššie školy chemické vydalo Státní nakladatelství v Prahe. Str. 315, cena broš. Kčs 130.—

Prof. Dr. B. Němec, Prof. Dr. S. Prát, Prof. Dr. J. Kořínek: *Anatomie a fyziologie rostlin*. 1949. Vydalo Lékařské knihkupectví a nakladatelství v Prahe. Str. 325, cena broš. Kčs 220.—

Ing. K. Andrlík: *Chemie v teorii a praxi II* (Organická). II. rozšírené vydanie. 1948. Vyšlo v Prahe ako 33. sväzok „Hokrových technických a dílenských příruček“. Str. 310, cena broš. Kčs 93.—

Ing. Dr. F. Haláček: *Úvod do nauky o čištění odpadních vod*. 1947. Nákladom vlastným. Brno Str. 126, cena broš. Kčs 95.—

E. Bohatý, J. Hubený, J. Krška, P. Marek, J. Mikeš, J. Pich, M. Ryznar: *Textilní pomocné prostředky československé výroby*. 1948. Vydala Hospodářská skupina chemického průmyslu, textilní skupina Klubu inženýrů a stavitelů a Textilní ústav československý. Str. 223, cena broš. Kčs 100.—

J. Kubias: *Směrnice pro chemický rozbor a hodnocení novodobých pracích prostředků, emulgátorů, dispergátorů, smáčadel a pěnidel*. 1949. Ako 34. sväzok edície „Jednotné zkušební předpisy“ vydal Čs. svaz pro výzkum a zkoušení technicky důležitých látek a konstrukcí, Praha XIX, Technická ul. č. 5. Str. 140, cena broš. Kčs 60.—, pre členov Sväzu a pre študentov Kčs 40.—

Čs. komise pro vypracování jednotných analytických method pro průmysl tukový: *Jednotné analytické metody pro průmysl tukový*. 1949. Ako 35. sväzok edície „Jednotné předpisy“ vydal Čs. svaz pro výzkum a zkoušení technicky důležitých látek a konstrukcí v Prahe. Str. 154, cena broš. Kčs 80.—, pre členov Sväzu a pre študentov Kčs 55.—

Intertizácia vitamínu A oproti oxydácii vzdušným kyslíkom.

Vitamín A, ktorý sa vyrába z oleja získaného z rybácich pečeni. veľmi ľahko sa rozkladá vzdušným kyslíkom už za normálnu teplotu. Tým bola jeho výroba veľmi sťažená a použitie veľmi obmedzené.

Na schôdzke americkej chemickej spoločnosti ohlásili významný úspech vedeckého výskumu, ktorý sľubuje zmierniť sve-

tový nedostatok preparátov vitamínu A. Ide v podstate o chemickú ochranu tohto chýlostivého vitamínu proti okysličovaniu vzdušným kyslíkom. Nový intertizujúci prostriedok, ktorý okrem toho spôsobuje, že ho krv lepšie absorbuje, je smes, ktorá obsahuje 4% lecitínu a 2% tokoferolu. I. Štein.

HOSPODÁRSKE ZPRÁVY

Úlohy chemického priemyslu v päťročnici.

V päťročnici sa chemickému priemyslu určily rozvoiové úlohy, ktoré súvisia jednak s celkovým plánovaným rozmachom nášho hospodárstva, jednak s predpokladaným rozšírením vývozu. Položia sa základy k novým výrobám, založeným na spracovaní domácich surovín. Zároveň sa dobudujú doterajšie výroby tak, aby stačili kryť domácu spotrebu, prípadne aby mohli uspokojiť dopyt na zahraničných trhoch, obzvlášť dopyt zahraničia s plánovaným hospodárstvom. Pôjde najmä o výrobu dehtových farieb, výrobkov farmaceutických, syntetických palív, dusíka, umelých a termoplastických hmôt, minerálnych olejov, farieb, lakov, umelých vlákien, výrobkov suchej destilácie dreva a i. Tým sa zmenší naša závislosť v týchto odboroch na cudzine a uspokojí sa domáca potreba chemických polovýrobkov.

Výrobkov ťažkej chémie má sa vyrobiť celkom za 7,8 miliardy Kčs. Dusíkatých hnojív sa má vyrobiť 42.900 ton, fosforečných 68.000 ton. Všetkých výrobkov farmaceutických sa má vyrobiť za 1,7 miliardy Kčs, z toho základných liečiv 309.000 kg. Umelej striže sa má vyrobiť 18.000 ton, umelého hodvábu 11.000 ton, mydla 53.000 ton. Hrubá hodnota výroby dosiahne 35,1 miliardy Kčs proti 21,5 miliardy Kčs v roku 1948, t. j. o 62% viac. Pritom vzrastie výroba umelého hodvábu o 124%, mydla o 147%, základných liečiv o 105% atď. Z plánovaných investícií pripadá viac ako 60% na investície rozvojové. Počet zamestnancov v chemickom priemysle sa do roku 1953 zv. čí na 86.100 osôb, čo proti roku 1948 znamená vzostup o 23%. Zároveň sa plánuje zvýšenie produktivity práce o viac než 30%. Hodnota výroby, pripadajúca priemerne na jedného zamestnanca, sa má zvýšiť s 310.000 Kčs na 407.000 Kčs t. j. o 31%.

Prvý mesiac päťročnice január 1949.

Štátny štatistický úrad uverejnil výsledky prvého mesiaca päťročnice, kedy sa celkové úlohy splnily na 101,8%. Pomerne rovnomerné plnenie plánu ukazuje, že zvýšené úlohy boli dobre uvážené: